

MALTHUS YANILMAYI SÜRDÜRECEK Mİ?

1798 yılında, İngiltere'nin Albury bölgesinde küçük bir kilise papazınca, "Nüfus İlkeleri Üzerine Deneme" başlıklı bir broşür yayımlandı. Zamanının en sert ütopyacı felsefecilerinden biri olan Thomas Malthus'a göre, insan nüfusu sürekli artma eğiliminde olacak ve sonunda doğum kontrol, açlık, savaşlar ya da hastalıklar gibi etkenler nedeniyle bu artış sona erecekti. Bu tartışmalı iddialar, günümüzde de popülerliğini koruyor ve çevrecilerin önemli uyarılarına ilham veriyor.

Malthus'un zamanından bu yana, dünya nüfusu altı kat artarak 6 milyarı aştı. Sevindirici olan, kıyamete gidişin ucuz enerjinin sağlanmasıyla, bilim ve teknolojinin gelişmesiyle ve yeşil devrimle büyük oranda önlenmiş olması. Çoğu nüfusbilimci, 2100 yılında, küresel nüfusun 10 milyara ulaşacağını öngörüyor.

Acil olarak yanıtlanması gereken soru, bir yandan yokluk içinde olanların durumunu iyileştirirken, şu anki yaşam standartlarımızı koruyarak yaşamayı sürdürüp sürdüremeyeceğimiz. Gelişmiş ülkelerde, yalnızca yiyecek değil, su, fosil yakıtlar ve kereste üretimi için de doğal kaynakların "tüketilmesi", çok büyük boyutlara varmış durumda. Üstelik, insanoğlu, iklim değişikliğine, çevre kirliliğine ve istilacı türlerin yayılmasına neden olarak da bu kaynakları doğrudan tehdit ediyor.

İnsanlar, bu gezegende, bir yandan biyoçeşitliliği de koruyarak sürdürülebilir bir biçimde yaşamayı nasıl başarabilirler? Bu sorunun yanıtı, ancak doğa bilimleri ve sosyal bilimler alanında yapılacak geniş kapsamlı araştırmalar sonucu verilebilir. Araştırmalar, insanların birçok ekosisteme zarar verdiklerini ve bu ekosistemlerin temiz su ve başka "yararlar" sağlama kapasitesini düşürdüklerini kuşkuya yer vermeyecek bir biçimde ortaya koyuyor. Ancak, bu olumsuz durumun boyutları, tam olarak bilinmiyor. Araştırmacılar, sulakalanların, ormanların ve öteki bölgelerin durumu ve gidişatı konusunda daha fazla veriye gereksinim du-

yuyorlar. Önceliklerimizin belirlenebilmesi için, ekosistemleri olumsuz etkilere karşı dirençli ya da kırılğan kılan özelliklerin; örneğin, balık avcılığı yapılan alanlar gibi baskı altındaki ekosistemlere verilen zararın hangi aşamada geri dönülemeyecek düzeylere ulaştığının daha iyi anlaşılması gerekiyor.

Tarım uzmanları, yakın bir gelecekte fazladan 4 milyar boğazı daha besleme göreviyle karşı karşıyalar. Gelişmiş ülkelerde tarımın verimliliği giderek artıyor olabilir; ancak, gelişmekte olan ülkelerde, özellikle de Afrika'nın güneyinde, hâlâ bu konuda yapılması gereken çok şey var. Biyoteknolojinin tarımdaki kullanımı tarım ürünlerinin verimini artırma ve tarım etkinliklerinin

çevreye verdiği zararı azaltma konusunda ümit verici olsa da, onun da kendine göre riskleri var. Bunun yanı sıra, tarımda biyoteknolojinin kullanımı konusundaki kuşkuların üstesinden gelmenin güç olduğunu da biliyoruz.

Bu alanda, doğabilimciler kadar, sosyal bilimcilere de büyük iş düşüyor. Kaynakların aşırı kullanımını cesaretlendiren yanlış uygulamalar, sözgelimi lüks Hummer'lar gibi verimsiz araç sahiplerinin yararlandığı vergi yasasındaki boşluklar, süregelen bir sorun olarak varlığını sürdürüyor. Günümüzde, yeni bir etkinlik alanı, ekosistemlerden elde edilen yararları yeni değerler yüklenmesi. Böylece, sözgelimi, bir ormanın kereste yitirmesinden kaynakla-

nan temiz su üretmemeye "bedeli" de, kerestenin fiyatına dahil olacak. Ancak, bu tür dış etkilerin birleştirilerek fiyatlandırılabilmesi için, ekosistemler hakkında daha fazla bilgiye gereksinim duyuluyor. Bir başka konu da, ekonomik kararların sıklıkla yalnızca kaynakların şimdiki değerlerini ve gelecekteki değer kayıplarını hesaba katması. Bunun en temel örnekleri, toprak erozyonu, orman arazisinin tarım arazisine dönüştürülmesi ve kentler ya da tarım için dip suyunun çıkarılması. Bütün bunlar üretimin, yeni iş, mal ve hizmet üretiminin çevreye daha az zarar verecek biçimde dönüştürülmesini güçleştiren etkenler.

Araştırmacılar, barınma gereksinimiyle nüfus özellikleri arasındaki değişen ilişkiyi ve bu değişimin insanlığın refahı üzerindeki etkisini de hesaplamak zorundalar. Önümüzdeki 35 - 50 yıl içinde, kentlerde yaşayan insanların sayısı bugünkünün iki katına çıkacak. Bu artış, büyük oranda, günümüzde nüfusları 30 bin ile 3 milyon arasında değişen, gelişmekte olan ülkelerdeki kentlerde gerçekleşecek. Kırsal kesimlerden kentlere doğru gerçekleşen bu akımla başa çıkabilmek için, daha az enerjiyle daha çok beton üretebilmeye yollarından, içme suyu arıtımına kadar çok farklı alanlarda yeni çözümlere gereksinim duyulacak.

Son olarak, televizyon yayıncılığının küreselleştiği ve reklam sektörünün aralıksız olarak büyüdüğü çağımızda, tüketim alışkanlıklarımızın geleceği ne olacak? Dünyanın, Kuzey Amerikalılar gibi yaşayacak bir 10 milyar kişiyi daha besleyemeyeceği açık. Bugün dünyanın karşı karşıya olduğu en önemli soru, doğa bilimlerinin, sosyal bilimlerin ve teknolojinin, yarattığımız tüm bu sorunları çözüp çözemeyeceği. Ancak, bu konuda politik bir irade oluşturmak bu sorunun yanıtını vermekten çok daha büyük çaba gerektirebilir.

Kaynak: Stokstad, E. "Will Malthus continue to be wrong", Science, 1 Temmuz 2005

Çeviri: Aslı Zülal